

ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗ

Υπό Κλέωνος Β. Παράσχου

Κατάλοιπα του Ροΐδη υπάρχουν: 1) Στην Έθν. Βιβλιοθήκη («Τμήμα Χειρογράφων») και 2) Στην Ακαδημία τῶν Ἀθηνῶν. (Τῆς Ακαδημ. εἶναι σημαντικότερα και περισσότερα). Και τὰ πρῶτα και τὰ δεύτερα τὰ ἔδωσε ὁ Ἀνδρεάδης, στὸν ὁποῖον τὰ εἶχε παραδώσει, μαζί με τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Ροΐδη, ἢ μητέρα τοῦ τελευταίου Κορνηλία Ρ. Για τὰ κατάλοιπα τῆς Ακαδημίας δὲν κάνει ὁ Ἀνδρεάδης λόγο στὴ βιογραφία του τοῦ Ρ. και στοὺς ἄλλους πρόλογούς του τῆς ἔκδ. Φέξη, λέει μόνο ὅτι ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Ρ. δὲ βρέθηκαν και ὅτι δυὸ-τρία διηγήματα και μερικὰ ἄρθρα, παρ' ὅλες τὶς ἔρευνες, ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ βρεθοῦν (I, πρ. ζ' ζ'). Πάντως τότε (ὅταν ἐγινε ἡ ἔκδ. Φέξη, 1911-1914) τὰ κατάλοιπα τοῦ Ρ. ἦσαν στὰ χέρια του. Μιλᾷ ἀκόμα ὁ Ἀνδρεάδης, γενικὰ ὅμως, γιὰ τὰ «τετράδια» τοῦ Ρ. ποὺ ἦσαν τεσσάρων εἰδῶν (α' σκέψεις, β' σχέδια ἔργων, γ' «νεοελληνισμοὶ» – δ' γλωσσικὸ ὑλικό – Βλ. I πρ. ξδ') και λέει (ἴδ. τόμ. ἴδ. σελ. ὑποσ. 1) ὅτι χάρισε στὴν «Έθν. Βιβλιοθήκη» ὄχτῶ ἀπὸ τὰ τετράδια τοῦ 4ου εἶδους («ἄτινα ἐχρησίμευσαν ἰδίως διὰ τὰ «Εἰδῶλα») και ὅτι «περιέσωσε» και πέντε ἢ ἕξι ἄλλα. Αὐτὰ τὰ ἄλλα περιλαμβάνονται ἀσφαλῶς στὰ κατάλοιπα τῆς Ακαδημίας.

Τὰ Κατάλοιπα τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

Δὲν εἶναι ὄχτῶ τὰ τετράδια. Εἶναι δέκα, κοινὰ τετράδια, μαῦρα τὰ περισσότερα. Οἱ σημειώσεις ἔχουν γραφεῖ με μολύβι bleu, κόκκινο, μαῦρο και με μελάνη. Εἶναι ποικίλο γλωσσικὸ ὑλικό. Ὑπάρχουν πολλὲς διαγραφές· θὰ εἶναι τὸ ὑλικό ποὺ χρησιμοποιήθηκε. Ὑπάρχει και εὐρετήριο χωρισμένο σὲ διάφορα μέρη. Περικοπές, παραπομπές σὲ κεφάλαια τῶν «Εἰδώλων» προφανῶς· «περὶ ρημάτων εἰς μι» «σημασιολογία» «προλεγόμενα» κ.τ.λ. – Πολὺ ψιλὸ τὸ γράψιμο. Σὲ πολλὰ μέρη ἢ μελάνη εἶναι ἀχνισμένη. Οἱ σημειώσεις εἶναι ἑλληνικὲς, γαλλικὲς, γερμανικὲς και ἰταλικὲς. Ἄλλες σύντομες, ἄλλες μακρότατες, ἄλλες εἶναι ἀπλᾶ ἀποσπάσματα. Σημειώνονται λέξεις, γνῶμες ἑλλήνων και ξένων συγγραφέων, στίχοι ἀπὸ δημοτικὰ τραγούδια και ἀπὸ τὸν «Ἐρωτόκριτο». Πολλὲς λέξεις τῆς δημοτικῆς με τὶς

ἀντίστοιχες καθαρευουσιάνικες καὶ γαλλικὲς καὶ παραπομπὲς σὲ ἀρχαίους συγγραφεῖς. Στὸ τετράδιο ἀρ. 7 (ἀρχὴ) εἶναι σημειωμένα μακρὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ «τὸ Ζήτημα τῆς Γλώσσας» (Κέρκυρα, 1873) τοῦ Ν. Κονεμένου. Ἐπίσης κομμάτια ἀπὸ τὸ «Essai de grammaire historique néogrecque» τοῦ Ψυχάρη. Στὸ ἴδιο τετράδιο (σὲ διάφορα μέρη), μακρὰ λεξιλόγια (Νομὴ = *râture*. Παρακενώνω = ἀδειάζω). Στὸ τετράδιο ἀρ. 8: Λέξεις, στίχοι, φράσεις ἀπὸ τὸ «Κρητικὸν Θέατρον» τοῦ Σάθα. Ἀπὸ τὴν «Ἐρωφίλη». Ἀπὸ τὸ «Συναξάριον τοῦ τιμημένου Γαϊδάρου». «Λέξεις ξενικαὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐλληνικῇ». Στὰ ἄλλα τετράδια τίποτε τὸ ἰδιαίτερο.

Τὰ Κατάλοιπα τῆς Ἀκαδημίας

Στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν φυλάγονται: 1) Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ρ. (βιβλία καὶ ἔπιπλο, γιὰ τὶς σημειώσεις στὰ περιθώρια τῶν βιβλίων βλ. Α' σελ. 101 καὶ 265), ὅπως τὴν παράδωσε ὁ κληρονόμος (μετὰ τὸ θάνατο τῆς μητέρας τοῦ Ροῖδη – 1907) βιογράφος καὶ ἐπιμελητὴς –μαζὶ μὲ τὸν Δ. Πετροκόκκινο– τῆς α' ἐκδ. τῶν ἔργων τοῦ Ρ. (Φέξη) Α. Μ. Ἀνδρεάδης. 2) Τὰ Κατάλοιπα τοῦ Ροῖδη, στὰ ὁποῖα περιλαμβάνεται καὶ ἀρχεῖο τοῦ Ἀδρεάδη, σχετικὸ μὲ τὸ Ροῖδη.

Τὰ *Κατάλοιπα* φυλάγονται μέσα σὲ δυὸ κιβώτια ἀπὸ χαρτόνι χοντρό, σχήματος μεγάλου βιβλίου, μὲ τὴ γενικὴ ἐπιγραφή «*Scripta Varia*» καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ 24 μονάδες, – τετράδια καὶ φακέλλους. Ἐξω ἀπὸ τὰ κιβώτια, ὑπάρχουν καὶ ἄλλες 11 μονάδες, 11 «*dossiers*», ἀριθμημένοι ἀπὸ Α ὠς Κ. Τὰ *κατάλοιπα* λοιπὸν ἀποτελοῦνται συνολικὰ ἀπὸ 35 μονάδες.

Περιεχόμενο (α' πίνακας)

- 1) *Ἀντίγραφα* ἔργων τοῦ Ρ. ἀπὸ τὸ χέρι του ἢ ἀπὸ ξένο χέρι καὶ *πρωτόγραφα*: σχέδια γιὰ γράμματα, σημειωματάρια, ἔργα δημοσιευμένα στὶς ἐκδ. Φέξη καὶ Καιροφύλα.
- 2) *Ἀνέκδοτα*: σημειωματάρια, γράμματα τοῦ Ρ.
- 3) *Γράμματα τοῦ Ψυχάρη πρὸς τὸ Ρ.*, δημοσιευμένα στὴν ἔκδοσι Φέξη (φάκ. Ν).

- 4) *Ανέκδοτα έργα του Ρ.* (dossiers Β και Κ), πρωτοδημοσιευμένα στην έκδ. Καιροφύλα. «Εγχειρίδιον Διηγηματογραφίας» (Καιροφ. Ι σελ. 305-312, με πρόλογο και ύποσημ. στη σελ. 312). Σχέδια διηγημάτων (φάκελ. Μ).
- 5) *Έφημερίδες* με κριτικές του Ρ. και περί Ρ. σχετικές –οί δευτερες– με τή μελέτη του για τὸ Σαρίπολο (Φέξη ΙΙΙ, σελ. 3 κ.έξ.) και με τὴν «Πάπ. Ἰωάννα» (φάκελ. Θ).
- 6) *Τρία μακρουλά σημειωματάρια.*
- 7) Σχέδια τοῦ Ἀνδρεάδη για τὸν πρόλογό του στην έκδ. Φέξη.
- 8) *Έκατὸν τριάντα πέντε μεγάλες κόλλες.* Μετάφραση (ἀπὸ τὸ Ρ.) μιᾶς «Ἱστορίας Παπῶν» (κομμάτια), και μετάφρ. (ἀρχινισμένη) τῆς «Ἱστορίας τῆς Ἀγγλ. Φιλολογίας» τοῦ Taine.
- 9) *Ἔγγραφα δικαστικά και συμβολαιογραφικά. Γράμματα. Κρίσεις. Πληροφορίες* τοῦ Δε Βιάζη για οἰκογέν. Ροῖδη τῆς Ζακύνθου.
- 10) *Έφημερίδες* ὅπου δημοσιεύτηκαν κριτικές για τὸ Ρ. *Γράμματα* πρὸς τὸ Ρ. τοῦ Κρουμπάχερ.
- 11) *Έφημερίδες* ὅπου δημοσιεύτηκαν ἔργα τοῦ Ρ. *Έφημερίδες* με διάφορα δημοσιεύματα πὸ ἐνδιέφεραν τὸν Ἀνδρεάδη.
- 12) *Κείμενα σημαντικά* τοῦ Ρ. *Κρίσεις* για Ρ.
- 13) *Ἄρθρα τυπωμένα τοῦ Ρ.* φυλαγμένα ἀπὸ τὸν ἴδιο.
- 14) *Γραφτὰ ἀσήμαντα* ἄσχετα με τὸ Ρ. (λίγα).
- 15) Ἀποκόμματα ἑλληνικοῦ «Ἄργου τοῦ Τύπου (φάκελλος).
- 16) *Λεύκωμα* με ἀποκόμματα ἀπὸ ἔφημερίδες, κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ (1904-1929). Οἱ ἐπιφυλλίδες οἱ δημοσιευμένες στην ἔφημερίδα «Ἀνεξάρτητος» με τὸν τίτλο «Ἡ Πάπισσα Ἰωάννα και ὁ Ἐμμ. Ροῖδης» (11-31 Μαρτίου 1934).
- 17) *Σχέδια* για τὴν ἔκδοση Φέξη.
- 18) *Μεταφράσεις ἔργων τοῦ Ρ.*
- 19) *Σημείωμα* για τὸ πὸ δημοσιεύτηκαν τὰ ἔργα τοῦ Ρ. *Γράμμα* τοῦ Κ. Παλαμᾶ πὸ πληροφορεῖ τοὺς ἐκδότες πὸ δημοσιεύτηκαν ἔργα τοῦ Ρ.
- 20) *Ἄρθρα* περί Ρ.
- 21) *Κρίσεις* δημοσιευμ. σὲ γαλλ. ἔφημ. για τὴν «Πάπ. Ἰωάννα».
- 22) *Σχέδια* ἐπιστ. τοῦ Ρ.
- 23) *Ἔντυπα ἀγγελίας* για τὴν έκδ. Φέξη.

Περιεχόμενο (β': αναλυτικά)

1) Τὰ καθ'αυτὸ κατάλοιπα τοῦ P.

A') Ἐξή τετράδια καὶ ἓνα σημειωματάριο:

Τετρ. Α' (φύλλα 50). Σελίδωση ὡς τὴ σελίδα 51. «Σκέψεις», οἱ περισσότερες γαλλικὰ γραμμένες, μὲ μελάνι καὶ bleu μολύβι. Διορθώματα-διαγραφές. Στὴ σελ. 24: Πράξεις-αριθμητ. Λογαριασμός. Σχέδιο κάμαρας ἢ σπιτιοῦ. Στὴ σελ. 28: Κολλημένα ἀποκόμματα ἐφημερίδων. Σὲ ἄλλες σελίδες: περικοπὲς ἀπὸ διαβάσματα (πολὺ λίγες). Μνεῖα τῆς ἐφημ. «Débats» (8 Σεπτ. καὶ 19 Ὀκτ. 1880). Σκέψεις καὶ φράσεις ἐλλειπτικές. Σελ. 50: «Ἡ διαίτησία τῶν ὀπλων». «Ἡ ἔλξις τῆς ἀβύσσου». «Μεγάλῃ ιδέα ἐν μικρῷ κράτει, ἀλοίμονον!» Τὸ β' μέρος τοῦ τετραδίου (ἀσελίδωτο) περιέχει σημειώσεις καὶ σκέψεις σχετικὲς μὲ ζητήματα πολιτικά.

Τετρ. Β' (φύλλα 60). Σελίδωση ὡς τὴ σελ. 117. Σημειώσεις ἐλληνικὲς, γαλλικὲς καὶ γαλλοελληνικὲς (πολλές), λατινικὲς. Περικοπὲς ἀπὸ ξένα συγγράμματα, πολλὲς διαγραμμένες (προφανῶς ὅσες εἶχε χρησιμοποιήσει) ἀλλὰ καὶ ὅχι διαγραμμένες, μολονότι εἶχαν χρησιμοποιηθεῖ. (Παρομ. τῶν ταπεινῶν γραφίσκων ποὺ πρέπει νὰ εἶναι πάντα ἔξυπνοι σὰν τὶς χῆνες τοῦ Καπιτωλίου. Σελ. τετρ. 86. Ἡ παρομ. βρίσκεται στὴν «Πάπ. Ἰωάννα»). Οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς σημειώσεις ἀναφέρονται στὴν «Πάπ. Ἰωάννα» καὶ στὶς θρησκ. μελέτες τοῦ P. ὑπάρχουν ὅμως καὶ μὲ γενικὸ περιεχ.

Τετρ. Γ' (φύλλα 26 Ἀσελίδωτα). Σημειώσεις ἐλληνικὲς, πολιτικὲς οἱ πιὸ πολλές.

Τετρ. Δ' (φύλλα 136. Κατὰ λάθος ὁ Καιροφύλας λέει ὅτι εἶναι 100. Καιροφύλα Α' σελ. 323). Οἱ 88 σελ. περιέχουν ὅ,τι πρόχειρα σημείωνε τότε ποὺ εἶχε σπάσει τὸ σαγόνι του καὶ δὲ μπορούσε νὰ μιλήσει. Ὁ Καιρ. δημοσίεψε ἓνα μέρος τοῦ τετραδίου αὐτοῦ. Καιρ. Α' σ. 319-325. Στὴ σελ. 89 ὑπάρχουν σχέδια σπιτιοῦ.

Τετρ. Ε' (Φύλλα 57. Ἀσελίδωτο). Σκέψεις καὶ σημειώσεις, ἐλληνικὲς καὶ γαλλικὲς (λίγες). Διαγραφές.

Τετρ. Ζ' (Σελίδωση ἀπὸ τὸν ἴδιο ὡς τὴ σελ. 39. Φύλλα γραμμένα 8). Προμετωπίδα: «Πανδοχεῖον». Διάφορες σημειώσεις ἐλληνικὲς καὶ γαλλικὲς.

Ἡ Σημειωματάριο (Ἀσελίδωτο. 27 φύλλα ὅλα γραμμένα). Σημειώσεις ἐλλήν. καὶ γαλλικὲς. Διαγραφές. Στὶς σ. 26-27 σχετικὰ μὲ τὸ σπάσιμο τοῦ σαγονιοῦ.

B') *Dossiers A* ὡς *K*.

Dos. A'. 1) Σχέδιο γαλλ. ἐπιστ. ἀχρονολόγητης ἀπὸ τὴ Γενεύη, γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. 2) Ἀντίγραφο (ὄχι τοῦ P.) τοῦ ἄρθρου τοῦ «Αἱ Ἀπόστολοι τῆς Γυναίκ. Χειραφετήσεως» («Ἐμπρὸς» 19/1/1898). Γεν. τίτλος: «Ἄττικὰ Πάρεργα». 3) Ἀντίγραφο (ὄχι τοῦ P.) τοῦ ἄρθρ. του γιὰ τὴ Βιβλιοθ. Μαρασλῆ («Ἄστου» 2/2/1897). 4) Ἀντίγρ. (ὄχι τοῦ P.) ἀπὸ μετάφρ. του τῆς Ἱστορ. τοῦ Μακώλεϋ. Ὅχτῶ φύλλα σχισμένα στὴ μέση.

Dos. B'. 1) «Τί Τρώγουν οἱ Ἀθηναῖοι» 4 φύλλα. Σὲ μιὰ σελίδα: κατάλογος λέξεων, εἶδη κρασιῶν. Σὲ ἄλλες: χρονολογία (Ἐν Ἀθῆν. τῆ 13ῃ Σεπτ. 1897) καὶ παραγγελίες γιὰ νὰ τοῦ σταλεῖ διόρθωση ἐνὸς ἄρθρου του καὶ νὰ μείνει κενὸ μιᾶς σελίδας μετὰ τὸ ἄρθρο γιὰ νὰ μποῦν δυὸ εἰκόνες. Ἡ χρονολ. καὶ οἱ παραγγελ. δὲν ἀφοροῦν τὸ «Τί Τρ. οἱ Ἀθην.» πὺ δημοσιεύτ. τὸ 1896. 2) 2 φύλλα, «Ἡ ζωὴ τοῦ Στρατῶνος», κομμάτι, λείπουν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Πρωτοδημοσ. στὴν Ἑκδ. Καιροφ. (A' σ. 313-14). 3) Περιγραφή μονομαχίας, ἀτελείωτο. «Τὸ πεδῖον τοῦ ἀγῶνος ἦτο εὐρεῖα ἐπιμήκης αἴθουσα». Φράση ἀπὸ τὸ «Αἱ Μονομαχ. τῶν Γερμανῶν φοιτητῶν». (Καιροφ. «Μελέτα» σ.193).

Dos. Ba. Σελ. 6. Χειρόγρ. μὲ πολλὰ σβυσίματα ἀπὸ τὸ μελέτημά του γιὰ τὴν «Ἐθν. Βιβλιοθήκη».

Dos. Γ'. Χειρόγρ. τοῦ P. ἀτέλειωτο, γαλλικὸ. Πολιτικὸ. Μιλᾶ γιὰ Τρικούπη καὶ ἔργα καὶ ἀτυχήματα τοῦ Δεληγιάννη στὰ 1885. Ἄρα γράφτηκε μετὰ τὰ 1885.

Dos. Δ'. 21 κόλλες ραμμένες. Τὰ ἄρθρα του: «Ὁ Δουμᾶς εἰς τὰς Ἀθήνας» (8 φύλλα), «Αἱ Γράφουσαι Ἑλληνίδες» (10 φύλλα).

Dos. E'. «Ἡ σύγχρονος (τὸ *σύγχρονος* σβυσμένο) ἐν Ἑλλάδι ζωγραφικὴ» «Περιήγησις εἰς τὴν Ἑκθεσιν». Τὸ γνωστὸ τοῦ ἄρθρου. Στὸ τέλος παραγγελία γιὰ τὴ διόρθωση, πὺ πρέπει *χωρὶς ἄλλο* νὰ τὴ δεῖ εἴτε στὸ σπίτι του εἴτε στὸ γραφεῖο τῆς «Ἀκροπόλεως».

Dos. Z'. Χειρόγρ. ἀπάντ. τοῦ P. στὴ μήνυση τοῦ X. Μελετόπουλου. (7 φύλλα). Στὸ πίσω τοῦ 2ου φύλλου, στίχοι: «Καὶ τὴν πικρίαν τρώγων ἀψίνθου – ἔζη αἰχμάλωτος ἀετός». «Τῆς Κορινθίας ὁ πρῶν Κροῖσος – Μέγας Κιαμῆλ Βέης ὅστις μῖσος». Δίπλα: «Καθ' ὅλης ἔτρεφε τῆς Ἑλλάδος – Παλαιστάτης οἰκίας κλάδος...». Ἀκολουθοῦν καὶ ἄλλοι στίχοι. Δὲν τοὺς χρησιμοποίησε σὲ κείμενά του.

Dos. H'. «Τὰ Ἐφήμερα». Χειρόγραφό του καθαρογραμμένο, ἀτελείωτο τὸ κομμάτι. (7 φύλλα).

Dos. Θ'. (10 φύλλα) «Ἀθην. Περίπατοι», μέρη Α' καὶ Β' (5 καὶ 5 φύλλα). Στὸ πρῶτο σβυσμένο τὸ «Κ. Διευθυντὰ τῆς Ἑστίας». Στὸ τέλος ζητᾶ διόρθωση καὶ τῶν δυό.

Dos. Γ'. «Ἀκαδημ. χωρὶς Ἀκαδημαϊκούς» (12 κόλλες ραμμένες). Στὸ τέλος ζητᾶ διόρθωση.

Dos. Κ'. 34 φύλλα ραμμένα. Φύλ. 1: ἄγνωστο κείμενο. Φ. 2-7: «Περίπατοι εἰς τὰς Ἀθήνας». Φ. 7: «Ὁ Σύλλογος τῶν Κοντῶν φουστανίων» (ὄλο διαγραφές) Φ. 8-15: «Ἐγχειρίδ. Διηγηματογραφίας». Φ. 15-19: «Ἱστορία ἐνὸς Πιθήκου».

Γ' Φάκελλος Θ καὶ Λ ὦς Ω.

Φακ. Θ'. Φύλλα ἀπὸ ἐφημερίδες: «Indépendance Hellénique» 18/6/1870. «Ἀυγή» 22 καὶ 25 Νοεμβ. 1865. Στὰ δυὸ αὐτὰ φύλλα καὶ τῆς 27 εἶναι δημοσιευμένη ἡ μελέτη τοῦ Ρ. γιὰ τὸ Σαρίπολο. «Αἰών» 30 Ἀυγ. 1871, φυλ. 2709. Σ' αὐτὸ καὶ στὰ φ. 2705, 2706 εἶχε δημοσιευτεῖ ἡ μελέτη τοῦ Ρ. γιὰ τὶς κωμωδ. τοῦ Ἀγγ. Βλάχου. «Ἀλήθεια», 4 φύλλα τοῦ 1865, (19 Νοεμ. καὶ 4, 9, 11 Δεκ.). Βιβλιογρ. ἀνώνυμου (Θ.) γιὰ τὴν «Πολιτ. Μελέτη ἐπὶ τῆς Ἱστορ. τοῦ Καίσαρος τοῦ Ναπολ. Γ'» τοῦ Σαριπόλου. Στὸ φ. τῆς 4 Δεκ. «Δύο λέξεις πρὸς τὸν φίλον μου κ. Ἐμ. Ρ. ὁ Θ. λέει ὅτι ἀδίκησε τάχατες ὁ Ρ. τὸ Σαρίπολο, στὸ ἄρθρο του γιὰ τὴν παραπ. ἀναφ. μελ. τοῦ Σαρίπ. (III, σ. 3 κ. ἔ. ξ.). «Ἐθνοφύλαξ» 1-4-1866. Κριτικὴ ἀνώνυμη γιὰ Ρ. («Παπ. Ἰωάννα») καὶ Ν. Δαμαλᾶ. Λέει ὅτι: οἱ νέες Εὐρωπ. κοινωνίες μὲ βδελυγμία ἔστρεψαν τὰ νῶτα στοὺς ὀπαδοὺς τῶν ἀνατρεπτ. τῆς θρησκ. καὶ τοῦ χριστ/μοῦ ιδεῶν. Ἐπειδὴ οἱ ιδέες αὐτὲς εἶναι «ἔκχρονου» «ψευδεῖς καὶ ἀνούσιαι» σήμερα ὁ κριτικὸς ἀποφεύγει νὰ μιλήσει γιὰ τὴν «Πάπ. Ἰωάννα» καὶ περιορίζεται μόνο στὸ «Περὶ Ἀρχῶν» τοῦ Δαμαλᾶ.

Φάκ. Α. (Λεύκωμα) Σκέψεις ἑλληνικὲς καὶ γαλλικὲς πολὺ καθαρογραμμένες. – Ἀναφορὲς σὲ ἄρθρα ἑλλ. καὶ ξένων ἐφημερ. – Περικοπὲς ἀπὸ ξένους συγγραφεῖς: Σοπενάουερ, Ἀμιέλ, Λαφονταίν, Delavigne. – Λέξεις γαλλικὲς μεταφρασμ. στὰ ἑλληνικά. Καὶ γαλλικὲς μὲ συνώνυμες ἀπὸ ἑλλ. ρίζα: populaire, laïque, mondain, cosmique κτλ. – Ἀποκόμματα ἀπὸ ἐφημερ. κολλημένα στὸ λεύκωμα. – Σχέδια καὶ φράσεις, – «Μία Αὐτοχειρία».

Φάκ. Μ. (Κανονικὸ σημειωματάριο. Φύλλα 61). Λεξιλόγιο γαλλοελληνικόν. Οἱ ἑλλ. λέξεις στὴ δημοτικὴ. Endoctriner = δασκαλεύω, κατηγῶ. Ahuri = σαστισμένος. Διάφορες σημειώσεις. Ὄνόματα κομμάτων. Δουλειὲς πρὸς ἐκτέλεσιν (memento),

διαγραμμένες ὅσες ἔγιναν. Λογαριασμοί. Μιά σημ. τοῦ 1893 («Σήμερον 10 Μαρτίου...») Σχέδια γιὰ διηγήματα. Τίτλοι γιὰ 16 διηγήμ. ἢ ἄλλες σχετικὲς ὑπομνήσεις. «Ψυχολογία Συριανοῦ Συζύγου» – «Νιρβανεία». Σημειώνει (προφανῶς ἀπὸ κείμενο τοῦ Νιρβάνα): «Τὰ ἐλαφρὰ χρώματα τῆς καλοκαιρινῆς ὕδατογραφίας». «Τὰ πράσινα ὄνειρα τῶν φύλλων». Παγανελλισμοί: Φαίνεται ἐλαῦνον τὸ πλοῖον στεφάνους ἀφρώδεις σκορπίζον (αὔλακας). Νιρβανισμοί: «Τὸ ἄπλαστον σῶμα τοῦ τέκνου τῆς». «Τὸ μαῦρον ὄνειρον τῆς ὑπάρξεως». Ἀκολουθοῦν 5 σελ. κειμένου ἀπὸ τὸ «Ψυχολ. Συρ. Συζύγου» (ποὺ καὶ τὸ προηγ. μέρος του εἶναι ἀντιγραμμένο σὲ 2 τμήματα) καὶ ἔπειτα 2 σελ. μὲ διάφ. σημειώσεις. Σὲ μιὰ σημ. γράφει: Vie Parisienne, νυκτικοὶ στολισμοί, Crébillon, Fanfarlo. La Fanfarlo εἶναι ὁ τίτλος τοῦ γνωστοῦ καὶ σχεδὸν μοναδικοῦ διηγήματος τοῦ Μπωντλαίρ. Νὰ πρόκειται τάχα γι' αὐτό;

Φάκελ. Ν. 17 γράμματα. 1) Γ. Α. Βέλλη, (ἀρχισυντ. ἢ ἀρχιλογ. «Ταχυδρόμου» Πόλης) πρὸς Ρ. 2 καὶ 3) Σύντομα («Ἀγαπητὲ ἐξάδελφε») πρὸς τὸν Μιχ. Ι. Παπαρρηγόπουλο, 22 Μαΐου καὶ 24 Ἰουν. 1895, γιὰ νὰ ματαιωθεῖ ἡ ἀπόλυσή του ἀπὸ τὴν Ἐθν. Βιβλιοθ. (δὲ ματαιώθηκε). Συστῆνει γρήγορη ἐνέργεια, παρουσίαση στὸ βασιλέα. Στὸ α' γράμμα μιλεῖ γιὰ τὸ ποιόν τοῦ πιθανοῦ διαδόχου του Γ. Κωνσταντινίδη. Τὰ ὅσα λέει εἶναι πολὺ βαρεῖα καὶ δὲ μπορῶ νὰ τὰ παραθέσω. 4) Σύντ. γρ. τοῦ Δ. Βουλπιώτη πρὸς Α. Ἀνδρεάδη γιὰ ἰδιόγραφα κοινοῦ συγγενῆ τους Ρ. 5) Μπιλλέτο τοῦ Ρ. πρὸς Ψυχάρη («Ξενοδ. «Βικτωρίας»). Τοῦ ζητεῖ νὰ γυρίσει τὰ δανεισμένα βιβλία γιατί εἶναι ἀπὸ τὰ καθημερινῶς ζητούμενα. 6) Ρ. πρὸς Ψυχ. Παρίσι (10/22 Ἀπριλ. 1889) γαλλικό, 4 κόλλες πυκνές, Δημοσιευμ. (Φέξη V, σ. 45 7) Γρ. (14 δελτάρια μὲ μαύρη μπορντούρα) Ψυχ. πρὸς Ρ. 1 Μαΐου 1893. (Φέξη V, σ. 48) 8) Ψυχ. πρὸς Ρ. 2 κάρτες, 31 Μαΐου 1893 (Φ. V, σ. 56) 9) Γρ. Ψυχ. πρὸς Ἀνδρεάδη, ἀπὸ 32 σελ. 30 Δεκ. 1913. (Συνάπτει ὑπόμνημα πρὸς τὸ Ἑλλ. Ὑπουργ. Παιδείας –κατὰ πᾶσαν πιθανότητα– μὲ τὸ ὁποῖον ζητεῖ νὰ συμπληρώσει τὰ ἔξοδα ποὺ θὰ τοῦ χρειαστοῦν γιὰ μιὰ ἐπιστημ. ἐπίσκεψή του στὴν Ἑλλάδα). 10) Γρ. (ἀχρονολόγητο στὴν ἔκδ. Φέξη –V, σ. 40– ἢ χρονολ. του εἶναι 14/2/1889). Ψυχ. πρὸς Ρ. (Φ. V, σ. 40). 12 σελ. 11) Ψυχ. πρὸς Ἄνδρ. ἀπ' τὸ Παρίσι, σ. 4, 4/1/1914. 12) Ψυχ. πρὸς Ρ., 24/8/1888, σελ. 8 (Φ. V, σ. 33), 13) Ψυχ. πρὸς Ρ. 27/7/1888 σ. 1½ (Φ. V, σ. 30) = 14) Ρ. πρὸς Ψυχ. 26/10/1888, σελ. 8 (Φ. V, σ. 37) 15) Ψυχ. πρὸς Ρ. 1/7/1892, σελ. 4 (Φ. V, σ. 47) 16) Ψυχ. πρὸς Ἄνδρ. 29/4/1913. Ἑλληνικό, σύντομο. Τοῦ λέει νὰ προσθέσει τὴ φράση: «Τὰ “Εἶδωλα” καταστρέψανε, δὲν καταστραφήκανε» στὸ πρὸς αὐτὸν (Ἄνδρ.) γράμμα του τῆς 7/4/1913. (Φ. V, σ. 29). 17) Ψυχ. πρὸς Ἄνδρ. 11/9/1913. Γαλλικό. Ζητᾶ ἓνα βιβλίον, μιᾶ γιὰ πολιτικά, ἀναφέρει τὸ «Νουμᾶ», τὴν «Ἀγνή». Τὸ

ἀχρονολόγητο γράμμα (τρίτο· πρώτο χρονολογικά) τοῦ Ρ. πρὸς τὸν Ψυχ. (V, σ. 31), πὸν σχέδιό του μόνο βρέθηκε καὶ τυπώθηκε (ἴδια σελ. σημ. 1), δὲν ὑπάρχει στὰ «Κατάλοιπα».

Φάκ. Ξ. 34 γράμματα (ἀσήμαντα) πρὸς Ρ. Ἐπίσης σημειώσεις, ἔγγραφα (3 ἔγγραφα τοῦ διορισμοῦ του στὴ Βιβλιοθήκη), ἓνα γράμμα τοῦ Ρ. πρὸς τὸν ἡγεμόνα τοῦ Μαυροβουνίου, πίνακος ἀπὸ ἰταλ. λέξεις (ἓνα φύλλο).

Φακ. Ο. 4 γράμματα (1872) τοῦ R. Bezzoles πρὸς τὸν μαρκήσιο ντὲ Σαιντ-Ιλαίρ, ὅπου τὸν παρακαλεῖ νὰ δεῖ τὴ μετάφρασή του τῆς «Πάπ. Ἰωάννας» γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ ὕφος, στίξη, τύπωμα. Ἀπόλυτη ἐλευθερία νὰ διαπραγματευθεῖ ὅπως θέλει τὴν ἔκδοση. Σημείωση τοῦ Ἄνδρ. γιὰ τὸν Bezolles, λέει ὅτι ἦταν ἓνας πολὺ μορφωμένος ἱερέας καθολικός, ἐλευθερόφρων καὶ ἐνθουσιώδης φιλέλλην, πὸν εἶχε ἀποβάλει τὸ σχῆμα, εἶχε παντρευτεῖ μιὰ Γαλλίδα («μαῖμου»), καὶ εἶχε μεταφράσει μὲ τὸ Ν. Δ. Λεβίδη, τότε (στὰ 1886), τελειόφ. τοῦ γυμνασίου, τὴν «Πάπ. Ἰωάννα», ἐπειδὴ ὁ ἴδιος δὲν ἤξερε ἐλληνικά. Τίτλος τῆς μετάφρ. «La Papesse Jeanne», étude sur le IXe siècle, par. Em. D. Roïdi, traduite du grec, par Bezolles et N. D. Lévidès. Περὶ τὸ 1870, συνεχίζει ὁ Ἄνδρεάδ. ὁ Bezolles, κληρικός κάτω τῶν 40 ἐτῶν, ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ πῆγε στὴ Γαλλία, ὅπου καὶ πέθανε, «ἀγνοῶ ποῦ, ἀφοῦ ὡς ἤκουσα, ἐχώρισε τὴν γυναῖκα του». Σημείωμα τοῦ καθηγητῆ κ. Κουγέα γιὰ τὸν ἀντιγραφέα τῶν 4 ἐπιστολῶν.

Φάκ. Π. Ληξιαρχικὴ πράξις γέννησης τοῦ Ρ. 1) Γράμμα Ὑπουργοῦ πρὸς Ἄνδρ. (4/11/1934. – Τοῦ λέει ὅτι τοῦ στέλνει σημ. δημάρχου Ἑρμοῦπ/ως γιὰ τὴν ἡμερομ. τῆς γενν. τοῦ Ρ. «Εὐτυχῶς ἔχει συνταχθῆ ληξιαρχικὴ πράξις γεννήσεως καὶ ἐξηκριβώθη ἡ ἀληθὴς ἡμέρα τῆς γενν. του. Υ. Γ. «Ἄν σᾶς χρειάζεται ἐπίσ. ἀντίγρ. ληξιαρχικῆς πράξεως, εἰδοποιῆστε με». 2) Σημείωμα Δημάρχου (Γενικὸ Εὐρετήριο γεννήσεων ληξιαρχ. Ἑρμοῦπόλεως) ὅτι ὁ Ρ. γεννήθηκε στὶς 28 Ἰουνίου τοῦ 1836). 3) Ἐπίσημο ἀντίγραφο: 28 Ἰουλίου 1836. Αὐτὴ ἡ ἡμερομηνία φαίνεται ὅτι εἶναι καὶ ἡ σωστή.

Φάκ. Ρ. Κατάλογος ἔργων καὶ ἄρθρων Ε. Δ. Ροῖδη (Κατὰ ἔντυπα ὅπου δημοσιεύτηκαν ὄχι κατὰ εἶδη). Ἄρθρα εἰς *περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια*: Ἐθν. Ἡμερ. Βρετοῦ. Ἀττ. Ἡμερολ. Ποικίλη Στοά. Σκόκου (ἓνα ἀναδημοσ.), Νέα Ἑλλάς, (ἀναδημ.) Παρνασσός, Ἀττικὴ Ἴρις, Παρθενῶν, Ἐστία, Παναθῆναια. Στὰ περιοδ. Χρυσασαλλίς, Πανδώρα – τίποτε (δὲν ὑπάρχει γραφτὸ τοῦ Ρ.). *Ἐφημερίδες*: Αἰών, Αὐγή, Ἄστρ, Ἀκρόπολις, Ἐμπρός, «Ἐφημερίς» Κορομηλᾶ, Ἐστία. Ἄρθρα (πίνακας τῶν κυριωτέρων ὑπογραμμισμένων πὸν δημοσ. στοὺς δυὸ πρώτους τόμους καὶ ἀριθμὸς

των) δημοσ. στὸν α΄ καὶ β΄ τόμ. Ἐγκυκλ. Λεξικοῦ Μπάρτ. (Βλ. V, πρ. ια΄) Ἄρθρα περὶ Ρ. (κατάλογος) Ἄρθρα ποὺ δὲ μπόρεσε νὰ βρεῖ ὁ ἐρευνητὴς (καὶ ἐπιμελητὴς μαζί μὲ τὸν Ἄνδρ. τῆς ἐκδ. Φέξη Δ. Πετροκόκκινος). Ἔργα Ρ. εὐρισκόμενα εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου. Συμπλήρωμα: 3 σημειώματα. 1) Μιὰ κάρτα Δ. Καμπούρογλου πρὸς Ἄνδρ. (δίχως χρονολογ.) ὅπου τὸν πληροφορεῖ ὅτι αὐτὸς ἔγραψε ἀνώνυμα τ΄ «Ἀνέκδοτα» περὶ Ρ. στὴν «Ἐστία» (8/1/1904). 2) Ἕνα γιὰ τὰ πετειναράκια ποὺ ἔφτιαχνε ὁ Ρ. μικρὸς στὸ σχολεῖο. 3) Ἕνα γιὰ τ΄ ὅτι ὁ Ρ. εἶχε ἀντικαταστήσει τὸν θεῖον Ἀναστάσιον εἰς τὴν ἀνταπόκρισιν ἐξ Ἀθηνῶν. Ὑπογρ. Τ. Χ. – Διάφορα μικρὰ σχόλια καὶ χαρακτηρισμοὶ τοῦ Δ. Πετροκόκκινου γιὰ ἄρθρα καὶ μελέτες τοῦ Ρ. Λ.χ. γιὰ τὰ ἄρθρα τὰ δημοσιευμένα στὸ Ἄττ. Ἡμερολόγιο (ἐπιστημονικὰ-θρησκευτ. «σκαλαθύρματα») σημειώνει ὅτι ὁ Ρ. πραγματεύεται μὲ χάρη καὶ σαφήνεια τὰ ἐπιστημ. προβλήματα σὰν ἄλλος Φοντνέλλ, θυμίζει σχετικὰ καὶ τὸ «Ὁ Καθρέπτης τοῦ Ἀρχιμήδους». Γιὰ τὸ «Ἡ ἀμφίβολος Ζωὴ» (1878): «Ὡραῖον προανάκρουσμα τῶν περὶ Μεγαλοφυΐας καὶ Παραφροσύνης θεωριῶν». Γιὰ τὸ «σκαλάθυρμα» («Ἄττ. Ἡμερολ.» 1885): «Ἄρκετὰ καλόν. Πρόλογος οὕτως εἰπεῖν ἱστορίας τῶν ζώων» *Ἡμερολ. Σκόκου*. (Τόμος Α΄-ΚΔ΄): «Τὸ μόνο ἄρθρο τοῦ Ρ. ποὺ εὐρῆκα εἶναι ἡ ἀναδημοσίευσίς εἰς τὸν ΣΤ΄ τόμ. (1891) τῶν «Βρυκολ. τοῦ Μεσαίωonos» (ἐκ τοῦ «Ἐθν. Ἡμερολ.» τοῦ Βρετοῦ) μετὰ εἰκόνας τοῦ συγγραφέως εἰς τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν (σ. 21). *Ἐστία* (1878-1895): «Οἱ πίνακες τῶν περισσοτέρων τόμων τῆς «Ἐστίας» δὲν δίδουν τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων καὶ πιθανὸν εἰς τὸ φυλλομέτρημα τῶν τόμων νὰ μοῦ διέφυγον μερικὰ» (γραπτὰ τοῦ Ρ.). «Εὐρῆκα τὰ ἀκόλουθα». (Τὰ σημειώνει). Γιὰ τὴν «Ἐστία» πάλιν παρατηρεῖ ὁ Πετροκ. ὅτι σὲ μερικοὺς τόμους ἀναφέρεται ἀνάμεσα στοὺς συνεργάτες τὸ ὄνομα τοῦ Ρ. «Φυλλομετρήσας ὅμως αὐτοὺς δὲν εὐρῆκα ἄρθρα του» «Ριστόρη» «Ἡ πρώτη του μονομαχία» 1893 ἢ 1894. *Πανδώρα*. Στους τόμους 1866-1871 λέει ὅτι δὲ βρῆκε κανένα ἄρθρο τοῦ Ρ. «οὔτε τὸ ὄνομά του μετὰ τῶν συντακτῶν» (συνεργατῶν). *Χρυσασλίς*. Τίποτε. «Εἰς τὸν τόμον τοῦ 1867 εὐνοϊκὴ κριτικὴ ὑπὸ Γ. Μ. περὶ «Πάπ. Ἰωάννας». Γιὰ τὴν *Ἄττικὴ Ἰριδα* σημειώνει ὅτι μόνο τοὺς τόμους Β΄ καὶ Γ΄ ἔχει στὴ βιβλιοθήκη του, καὶ ὅτι τοὺς ὑπόλοιπους, 6, νομίζει, δὲν τοὺς βρῆκε οὔτε εἰς τὴν Δημοσίαν οὔτε εἰς τὴν Βιβλιοθ. τῆς Βουλῆς». *Παρθενών*. Μόνο στὸν α΄ τόμο (1871-2) δημοσιεύτ. τὸ «Οἱ Ρωμαῖοι Δουλοὶ καὶ ὁ Χριστιανισμός». Οἱ ἄλλοι δύο τόμοι τοῦ περιοδ. δὲν ἔχουν τίποτε τοῦ Ρ.

Φάκ. Σ. Κριτικὴ τοῦ Ρ. γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ «Μάκβεθ» ἀπὸ τὸ Βικέλα. (7 φύλ. καθαρογραμμένα, γράψιμο τοῦ Ρ. Διαγραφές στὴν α΄ σελ. καὶ ὑπογραμμίσματα σὲ ἄλλες σελ.).

Φάκ. Τ. Δίπλωμα άπονομής στο Ρ. παράσ. Άργ. Σταυροῦ τῶν Ἴπποτῶν. «Σκαρίφημα» τῆς τρίφυλλης βιβλιοθ. του (πού βρίσκεται στην Ἀκαδημία). Μεγάλη κόλλα χωρισμένη σε 3 μέρη (Α, Β, Γ), 7 ράφια. Σημειώνονται βιβλία βαλμένα στη Βιβλιοθ.

Τετρ. Υ. Τετράδιο με 21 φύλλα. Κομμάτια άντιγρ. άπό τὸ Ρ. γάλλων συγγραφέων, ποιητῶν ιδίως. Ρακίνα («Athalie»), Paul-Emile Girardin, Ρουσσώ, Millevoie, Delavigne, Chénier, Le Brun, Chateaubriand («La forêt» – ποίημα νεανικό), Λαμαρτίνου, Musset.

Φάκ. Φ. Μέρη μελέτης Κλ. Παράσχου για τὸ Ρ. («Ὁ Κριτικός», «Γενικοί Χαρακτηρισμοί», «Οἱ γλωσ. Ἰδέες τοῦ Ρ.»), δημοσιευμένης στοῦ περιοδ. «Σήμερα» (ἔτη 1933 καὶ 1934). Για τὴ μελέτη αὐτὴ βλ. Α΄ τόμο τοῦ ἔργου μου τούτου.

Φάκ. Χ. Ἐπιστολές. Ρ. πρὸς Λάπα, 24/11/1888. (4 σελ. σχέδιο). Τοῦ λέει ὅτι δὲ μπορεῖ νὰ διορίσει ὑπάλληλο στὴ Βιβλιοθ. ἐφ' ὅσον δὲ θὰ μπορεῖ νὰ τὸν χρησιμοποιήσει για καταρτισμὸ καταλόγων. Συνάπτει κατάλ. τοῦ φιλοσ. τμήματος (20 ὑποδιαρ.) καὶ λέει ὅτι ἀναγκάζεται ὄχι μόνο νὰ τὸν συντάξει ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν άντιγράψει ὁ ἴδιος, πέρα-πέρα, γιατί οἱ ὑπάλληλοι, μὴ ἔχοντας οὔτε ἀπολυτήριο γυμνασίου, ἔκαμαν πλῆθος λάθη. – Γράμματα πρὸς Ρ. τῶν Λομβάρδου καὶ Λεβίδη για διορισμοὺς ὑπαλ. στὴ Βιβλιοθ. – Σχέδιο Ἐπιστ. (6 κόλλες) πρὸς τὴν Πρύταν. τοῦ Πανεπιστ. σχετικῆς μετὴ Βιβλιοθ. Ἄλλο σχέδιο πρὸς τὸν Πρύτανη (2 κόλλες) πάλι για τὴ Βιβλιοθ. Στὸν Ὑπουργὸ («Φίλε κ. Ὑπουργέ»), 2 κόλ. (για τὴ Βιβλιοθ.). Στὸν Πρύτανη («Κύριε Πρύτανη») 2 κόλ., 7/10/1882, για τὴ Βιβλιοθ. – Γράμμα (7/10/1882), 2 κόλ. Πρύτανη πρὸς Ρ. για τὴ Βιβλιοθ. «Οἱ ὑπαλ. τῆς Ἐθν. Βιβλιοθ.». Γράμμα 10/6/1885, πρὸς τὸ Διευθ. τῆς «Ἐφημερίδος». Οἱ ἕκτακτοι ὑπαλ.: ὅλως περιττοί. Ἀνεπαρκῆς ὁ ἀριθμὸς τῶν (τακτικῶν) ὑπαλλήλων.

Φάκ. Ψ. 2 γράμ. σχετικὰ μετὴν «Πάπισσα». Ἐνας παλιὸς συμμαθητῆς του τοῦ γυρεῦει ἀπὸ τὴν Κιάφα (Συρία) άντίτυπο τῆς «Πάπ.». Ἄλλος τοῦ κάμει κομπλιμέντα (γαλλικὰ) για τὴν «Πάπ.». – Γράμμα (3/7/1880) «Ἐφόρου τοῦ Βουλευτηρίου» καὶ βουλευτοῦ Ἀττικῆς Τιμ. Φιλήμονος πρὸς τὸ Ρ. Τοῦ ζητᾶ φύλλα ἀπὸ ἔφημερ. πού ὑπάρχουν στὴν Ἐθν. Βιβλιοθ. για νὰ συμπληρ. σώματα ἔφημερ. τῆς Βιβλιοθ. τῆς Βουλῆς, «ἐπ' άνταλλαγῆ ἄλλων». – Μικρὸ καρνὲ (62 σελ.) διάφ. σημειώσεις, ἀριθμοί, ἄγραφες σελ. σχέδια.

Φάκ. Ω. Γράμμα Ρ. γαλλικό, 2 κόλλες, χωρὶς διαγραφές καὶ ἡμερομ. Μιλᾶ για ἔργο του μεταφρασμένο (προφανῶς τὴν «Πάπ.». Ἄλλο του ἔργο δὲ μεταφράστηκε). Γράμμα (σημαντικὸ) τοῦ Βεργωτῆ πρὸς Ρ. ἀπ' τὸ Ἀργοςτόλι (9/11/1876), τὸ μεγαλ.

μέρος σχετικὰ μὲ γλωσ. ζήτημα. Παρατηρήσεις στὶς ὁποῖες ἔδωσε ἀφορμὴ ἡ ἀναγγελία τοῦ P. ὅτι θᾶγραφε στὴν «Ἑστία» συγκρίνοντας τὶς γλωσ. ιδέες τοῦ Βεργ. μὲ τοῦ Κοραῆ. – Γράμμα Κ. Τριανταφύλλου πρὸς P. ἀπ' τὴ Βενετία (11/8/1871). Ζητᾶ νὰ στείλει ὁ P. ἓνα ἀντίτυπο τῆς «Πάπ.» στὸν de St Hilaire, πού εἶχε ἀρχίσει νὰ τὴ μεταφράζει καὶ τὴ διέκοψε, γιατί ἐκεῖνοι πού τὴ μετέφραζαν στὴν Ἀθήνα (προφανῶς ὁ Bezzoles καὶ ὁ Ε. Λεβίδης, βλ. παραπ. Φάκ. Ο) τὸν εἰδοποίησαν νὰ σταματήσει, γιατί θὰ τοὺς ἔκαμνε μεγάλη ζημιὰ. Μὲ λύπη τὴ σταμάτησε. Ἐπίσης τοῦ ἀγγέλλει ὅτι ἀναβλήθηκε ἡ ἔκδ. τῆς ἰταλ. μετάφρ. τῆς «Πάπ.» ἀπὸ τὸ Γραπποῦτο, λόγῳ διαφορῶν μεταξὺ τυπογρ. καὶ μεταφραστικῆ. – Γράμμα Ἐμμ. Βουτζινᾶ ἀπὸ τὴν Ὀδησσό, 29/7/1867 (ἐνδιαφέρον). «Φίλτατε ὁμώνυμε Μανώλη, ἤκουσα ὅτι σ' ἐφυλάκισαν ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύω». Διάφ. παρατηρ. γιὰ τὴν «Πάπ.» πού μερικὲς τὶς ἀνάφερα στὸ κείμενό μου («Τὸ Αἴτ. τῆς Φαντασίας», «Ὁ Σατυρικός»). Ἐξαίρετο πρωτότυπο σύγγρ. μᾶλλον νὰ ὠφελήσει μπορεῖ παρὰ νὰ βλάψει. «Ἔχει ἀνάγκη ἐπιθεωρήσεως». Οἱ συχνὲς συγκρίσεις καὶ «ἡ ἐν αὐταῖς ἀκένωτος εἰρωνία καθιστῶσι πολλαχοῦ τὸ βιβλίον μονότονον». Ἡ γλωσσοκαλὴ. Μόνο ν' ἀφήσει τὸν κληρο ὁ P. καὶ νὰ πάρει ἄλλα «περίεργα ζητήματα» ἀπὸ τὴν ἔθν. μας ἱστορία. Τὸν Ἐμμ. Βουτςινᾶ τὸν ἀναφέρει στὸ Βιογραφ. σημείωμά του ὁ Ἀνδρεάδης. Ἦταν φίλος παιδικὸς καὶ ἔμεινε φίλος «πιστὸς» τοῦ Ροῖδη. Ἔδωσε στὸν Ἀνδρεάδη πληροφορίες γιὰ τὴ βιογραφία τοῦ P. (I, πρόλ. σ. μα' καὶ νς' ὑποσ. 2). – Ἀγγλικὸ γράμμα 22/11/1888, 4 μεγ. κόλλες, σχετικὸ μὲ τὴν «Πάπ.». Γράμμα (ἀξιόλογο), 28/10/1866, τοῦ Θ. Χάνσεν, ἐφημερίου Γεωργίου τοῦ Α', στὸ P. ἀπὸ τὸ Ἀργοστόλι. Τοῦ λέει ὅτι μετάφρ. κομμάτια τῆς «Πάπ.», πού μαζί μὲ διάφορ. ἄλλες πληροφορ. γιὰ τὴν πνευμ. κατάστ. τῆς Ἑλλάδας, ἰδίως τῆς ἐκκλησίας της, «σκοπεύει νὰ τὰ δημοσιέψει «εἰς τὴν Εὐρώπην». Ὑστερα τοῦ μιᾶ γιὰ τὸ Λασκαράτο, πού εἶναι ὁ ἴδιος ἀφορισμένος καὶ ὄχι μόνο τὸ βιβλίον του, λιγότερο σατυρικός ἀλλὰ, μὲ τὴν ἄδεια τοῦ κ. Σουρλῆ, ὄχι λιγότερο ἠθικός «ἀπὸ τὴν εὐγενεῖά σας». Τὸν πληροφορ. ὅτι εἶχε διαβάσει στὸ Λασκαρ. κομμάτια τῆς «Πάπ.» καὶ τὴν ἀπάντ. τοῦ P. στὴ Σύνοδο, καὶ εἶχε ἐκφρ. ὁ Λασκ. τὴν ἐπιθ. νὰ γνωρ. τὸ P. Ἐπίσης συστήνει στὸ P. νὰ συνεργαστεῖ μὲ τὸ Λασκαρ. «διὰ τὸν κοινὸν σκοπὸν, δηλ. τὴν ἐξευγένισιν τοῦ Ἔθνους». Τοῦ ἀγγέλλει ὅτι ὁ «Λύχνος» θὰ ξαναεκδοθεῖ καὶ ἐλπίζει ὅτι θὰ συνεργαστεῖ ὁ P. (Δὲ συνεργάστηκε. Ἄλλωστε, μεγάλη συμπάθεια δὲν ὑπῆρξε ποτὲ μεταξὺ P. καὶ Λασκ.). – Γράμμα (γαλλικὸ) σχετικὸ μὲ τὸ σπᾶσιμο τοῦ σαγονιοῦ του. Τὸ ποσὸ πού ζήτησε ὁ γιατρὸς γιὰ τὴ θεραπεία. Ἡ ὑπογραφή, ὄχι τοῦ P. δυσανάγνωστη. – Γράμμα (σχέδιο) μετὰ τὰ 1895, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Τρικούπη, πρὸς «Σεβαστὸν Φίλον». Παρακαλεῖ νὰ ἐνεργήσει γιὰ

ψήφιση νόμου εὐεργετικοῦ γιὰ τὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκη. – Δύο γράμματα, ἀγγλικά, ἀπ' τὴν Ἀθήνα, πρὸς Ἀνδρεάδη, Ἕλληνας. Τὸ πρῶτο, σχετικὸ μὲ τὸ γαλλ. κείμενο τοῦ «Ὀδοιπορικοῦ» (τοῦ Σατωβριάνδου). Διαφορὲς μεταξὺ τοῦ γνωστοῦ κειμένου κ' ἐκείνου ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ «Mercure», στὰ 1807. – Κριτικὲς (ἐλλ.) γιὰ τὴν «Πάπ.» «Βυζαντις» (2/4/1866). «Ἀλήθεια» (8/3/1866). «Ὁ Χάρτης» (8 καὶ 10/3/1866). «Ἀυγὴ» (πρ. 1641 καὶ 1642 12/3/1866).

2) Ἀρχεῖο Ἀνδρεάδη.

Σχέδιο γιὰ ἔκδ. ἔργων Ρ. διαφορετικὴ ἀπ' αὐτὴν ποὺ ἔγινε (τοῦ Φέξη). Ἕνας τόμος γιὰ τὰ γλωσσικά, ποὺ θὰ περιλάβαινε τὰ «Εἶδωλα», τὶς ἄλλες γλωσσ. μελ. τοῦ Ρ. καὶ τοὺς πρόλ. τῶν «Παρέργων» καὶ τοῦ «Ὀδοιπορικοῦ». Μὲ μελέτη τοῦ Γρηγ. Ξενοπούλου. – Ὁ 2ος τόμος τῆς ἔκδ. αὐτῆς θὰ περιλάβαινε τὴν «Πάπ. Ἰωάννα» (δὲν περιλήφθηκε στὴν ἔκδ. Φέξη). Τὶς θρησκευτικο-ἱστορικὲς μελ. καὶ «Τὰ Στίγματα». Μὲ πρόλ. τοῦ Νιρβάνα. – *Σχέδιο γραφομηχ/νο* τῆς ἔκδ. Τόμ. 1ος) Βιογρ. Ἀνδρ. Διηγῆμ. «Ἐντυπ. καὶ Ἀναμν.» 2ος) Πρόλογοι Νιρβάνα καὶ Μενάρδου. «Πάπ.» Θρησκ.-ἱστ. μελ. καὶ «Τὰ Στίγματα». 3ος) Γλωσσικά. Πρόλ. Ξενοπ. «Εἶδωλα», κριτ. γιὰ τὸ «Ταξίδι». Ἀλληλογρ. Ψυχ. – Ρ. Κριτ. γιὰ τὴν καθαρ. Πρόλ. «Παρέρ.» καὶ «Ὀδοιπ.». 4ος) Πρόλ. Παλαμᾶ. Μελέτες λογοτ. καλλιτ. φιλοσ. ἐπιστ. (ἐπίμετρον). 5ος) Μελέτες πολιτικὲς. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Ρ. – Πολεμικὴ. Πρόλ. Γ. Πώπ. Ὁ Ἰ. Ζερβός, ἐπιμελητὴς στίς ἔκδ. Φέξη μὲ γράμμα του 30/9/1915, πληροφορεῖ ὅτι θὰ περιληφθεῖ καὶ ἡ «Πάπ.» στὴν ἔκδ. τῶν «Ἀπάντων». Γράμμα Ἰ. Σάλτα (15/12/1909). Λέει ὅτι εἶναι ἔτοιμη ἡ μετάφρ. ἐκλογῆς ἀπὸ τὶς ἱστορ. καὶ τὶς θρησκευτ. μελέτες καὶ ἀπὸ τὰ διηγῆμ. τοῦ Ρ., ἔκδ. Fasquelle. Παράγγειλε στὸν ἐκδότη νὰ στείλει στὸν Ἀνδρ. δυὸ ἀντίτ. τῆς μετάφρ. (Γιὰ τὴν μετάφρ. αὐτὴ δὲ γίνεται πουθενὰ ἄλλοῦ λόγος). Τοῦ ἴδιου, δεῦτερο γράμμα, (14/2/1910), γιὰ τὸ ἴδιο θέμα. Τὸ εὐρωπαϊκὸ κοινὸ λίγο ἐνδιαφέρεται διὰ τὰ φιλολ. ἄρθρα καὶ ζητήματα. – *Ἀλληλογραφία σχετικὴ μὲ ἔκδ. Φέξη καὶ ἄλλες ἔκδ.* (Σαλίβερου «Ἡ Πάπ. Ἰωάννα», γαλλικὴ). Διάφ. σημειώσεις. Ποῦ δημοσιεύτηκαν διάφ. γραφτὰ τοῦ Ρ. *Γράμμα Παλαμᾶ* (14/4/1909). Πληροφορ. γιὰ περιοδ. καὶ ἑφημερ. ὅπου δημοσιεύτ. γραφτὰ τοῦ Ρ. *Ἄρθρα* (δημοσιευμ.) Ἄρ. Καμπάνη, Ξενοπούλου (1914). Τοῦ Ξενοπ. ἐξ ἀφορμῆς τοῦ 7ου καὶ τελευταίου τόμου τῶν «Ἀπάντων». («Τὸ Πν. τοῦ Ρ.» β' μέρος τοῦ τόμου). *Κρίσεις γαλλ. ἔφρημ.* σύντομες γιὰ μετάφρ. «Πάπ.» ἀπὸ Jean

Salta καὶ Alfred Jarry (Paris, ἔκδ. Charpentier, 1908). Σχέδιο γράμ. (14/26 Ἀπριλ. 1883), Ροῖδη πρὸς Fr. Lenormant, τοῦ Institut. Εἶναι σύσταση γιὰ τὸ Σβορῶνο, ποὺ πήγαινε μὲ ὑποτροφία στὴ Γαλλία γιὰ νὰ σπουδάσει ἀρχαιολογία καὶ εἰδικώτερα νομισματική. – Ἔντυπα ποὺ ἀγγέλλουν τὴν ἔκδ. Φέξη. Τὰ ὑπογρ. ὁ Ἄνδρ. καὶ ὁ Δ. Πετροκόκκινος. – Κρίσεις ἑλλ. ἐφημ. γιὰ τὴν «Πάπ.» (βλ. παραπάνω, φάκ. Ω). *Ἐπιπλέον*: «Παλιγγενεσία» (δισεβδομαδιαία). Ἀπρ. 1866. Φύλ. 349, 350, 352, 353. – *Γράμμα τοῦ Ρ.* στὴν «Ἐφημερίδα» γιὰ τοὺς ὑπαλλ. τῆς Ἐθν. Βιβλιοθ. (10/6/1885. Βλ. καὶ φάκ. Χ). – *Τρία στενόμακρα σημειωματάρια*. 1) Στὸ ἓνα ζώφυλλο: Κομμάτια ἐπιστ. Ρ. στοὺς ξαδέρφους τοῦ Ροδοκανάκηδες. Ἀντιγραμ. ἀπ' τὸν Ἄνδρ. κατὰ τὸ τελευταῖο τοῦ ταξίδι στὴ Γένοβα (Μάης 1935). 2) 38 σελίδες. «Σκέψεις» πολὺ καθαρὰ γραμμένες. Μερικὲς ἀξιόλογες. Σὲ κάθε σελίδα μιὰ σκέψη καὶ φράσεις γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν. Ὅχι ιδιόχειρες (λάθη· ἡ λέξη *irréductibles* μὲ νόημα λανθασμένο, ἀδύνατο τὸ λάθος νὰ εἶναι τοῦ Ρ.). Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι νεανικὲς οἱ σκέψεις. Γιὰ τὰ γερατειά, γιὰ τὶς γυναῖκες, μιᾶ μὲ τρόπο προσωπικό, ἔμπειρο, κυνικό (γιὰ τὶς γυναῖκες κυνικά μιλοῦσε καὶ νέος). Σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ σημειωματάρια αὐτὰ ὑπάρχουν καὶ σκέψεις γιὰ τὴν πρωτοτυπία καὶ τὰ πρωτότυπα ἔργα, ποὺ τὶς ξαναβρίσκουμε στὸ ἄρθρο τοῦ «Διατὶ δὲν ἔχει ἡ σημερ. Ἑλλάς φιλολογίαν» («Ἀττ. Ἴρις» 15/6/1900). Ὅπως στὴ Χημεία, λίγα εἶναι τὰ ἀπλᾶ σώματα, ἔτσι καὶ στὴ φιλολογία εἶναι «λίαν εὐάριθμα τὰ ὄντως πρωτότυπα ἔργα». Τὰ πιὸ πολλὰ δὲν εἶναι παρὰ «ἀπλᾶ κράματα καὶ μίγματα», «ὧν δὲν εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνεύρη τις τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα, τὴν συνταγὴν οὕτως εἰπεῖν τῆς κατασκευῆς των. Οὕτω ἡ πρωτοτυπία δὲν εἶναι πολλάκις ἄλλο τι ἢ ἔντεχνος λόγων καὶ αἰσθημάτων σκευασία». Γιὰ μιὰ σκέψη, κάποιος τρίτος σημειώνει (στὸ πίσω τοῦ φύλλου): «Πρόκειται περὶ ιδανικῆς κυβερνήσεως κατὰ Ροῖδην». Ἀπὸ μιὰ σημ. γιὰ δημοσιονομικὸ θέμα (χρέος τῆς Τουρκίας ποὺ μέρος του νὰ τὸ πληρώνουν οἱ χριστιανοὶ) μπορεῖ νὰ εἰκάσει κανεὶς ὅτι καὶ οἱ ἄλλες σημ. εἶναι τοῦ Ἄνδρ. – «Μεγάλῃ ιδέα ἐν μικρῷ κράτει ἀλοίμονον!» (Τὴ σκέψη αὐτὴ τὴ συναντήσαμε καὶ πιὸ πάνω, στὰ «καθαυτὸ» κατάλοιπα τετρ. Α.). Ἐδῶ ὑπάρχουν καὶ οἱ δυὸ σκέψεις, οἱ δημοσιευμένες τὸ 1871, στὸ «Ἀττ. Ἡμερ.» «Τὸ μόνον ὅπερ δικαιούται τις νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ γυναικός, εἶναι ἡ καλὴ πίστις ἐν τῇ ἀπιστίᾳ» (Βλ. Α' τόμ. ἔργου μου τούτου σ. 265). Καὶ ἡ ἄλλη ὅπου παρομ. οἱ ἄνθρ. μὲ ἀνεξάρτ. χαρακτ. μὲ κάποια αἰγυπτ. εἶδωλα. (Ὁ.π. σ. 269). Στὸ σημειωματάριο ἡ σκέψη ἐλαφρὰ παραλλαγμένη. Ἐδῶ ὑπάρχει ἐπίσης καὶ ἡ σκέψη, ἡ σχετικὴ μὲ τὸ λειτούργημα τοῦ στὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκη. «Ὡς ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐγνώριζε τὸ ὄνομα ὅλων αὐτοῦ τῶν στρατιωτῶν, οὕτω καὶ ὁ Ἔφορος τὸ ὄνομα πάντων αὐτοῦ τῶν βιβλίων. Δυστυχῶς

ὁμως δὲν ἀφίεται αὐτῷ καιρὸς πρὸς τοιαύτην κολοσσιαίαν ἀποστήθισιν». 3) 80 σελ. (γραμμένες). Ἰδιο περιεχόμενο μὲ τῶν δυὸ προηγούμε. καρνέ. Σκέψεις (μερικὲς γαλλ. γραμμένες) καὶ διάφορα ἄλλα. Πολλὲς ἀπὸ τὶς σκέψεις εἶναι ζορισμένες, κοινότυπες, ἀνοστούτσικες. Στερεοτυπίες στὴν ἔκφραση, ἐπαναλήψεις, τὸ αἰώνιο παιχνίδι μὲ τὴν ὑπερβολὴ καὶ τὴν παρομοίωση. – Ἐδῶ βρίσκεται καὶ ἡ σκέψη: «Οἱ ἠθικοὶ ἄνθρωποι τῆς πρωτεύουσας μας ζητοῦν νὰ μᾶς καταπείσουν, ὅτι πᾶν ἀπήχημα τῆς ἐν Εὐρώπῃ ἀνεξαρτήτου φιλοσοφίας, ἤθελεν εἶναι διὰ τὴν νεολαίαν μας δηλητήριο θανατηφόρον, ὡς τὸ πετροσέλινον εἰς τοὺς ποντικούς». Ἡ σκέψη τούτη, πού φαίνεται σὰν ἀπάντηση σὲ ἐπίκριση, ἴσως ν' ἀφορᾷ τὸ Δ. Βερναρδάκη, τὸν Ἄγγ. Βλάχο καὶ τοὺς ἄλλους «ἑλληνοκεντρικούς» καὶ ἴσως νὰ γράφτηκε λοιπὸν κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς «ἔριδος» (1877) μὲ τὸ Βλάχο ἢ καὶ νωρίτερα, ὅταν ἄρχισαν ὁ Βερναρδ. καὶ ὁ Βλάχος νὰ χτυποῦν τὴν ξεπεσμένη Δύση. *Σχέδια τοῦ Ἄνδρ. γιὰ τὸν πρόλογό του*. Τελευταῖα ἔτη (βιογραφία) «Πάρεργα-Παραλειπόμε.» «Ἐντυπ. Ἀναμν.» «Κριτ. Μελέται». Ἐνα τετράδιο μὲ 5 κόλλες. «*Ἡ ἱστορία τῶν Παπῶν*» τοῦ Ράνκ. (135 μεγ. κόλλες). Μετάφρ. τοῦ Ρ. «Ἱστορία ἐκκλησιαστ. καὶ πολιτικὴ τῶν παπῶν τῆς Ρώμης κατὰ τὸν 16ον καὶ 17ον αἰῶνα» ὑπὸ Λεοπόλδου Ράνκ, καθηγ. ἐν τῷ Πανεπιστ. τοῦ Βερολίνου. Μετάφρ. ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Σάρας Ὡστεν, 3 τόμοι, εἰς 8ον». Στὴ μετάφρ. του δὲν ἀναφ. καμιά χρονολόγ., δὲν ὑπάρχει κανεὶς πρόλογος. Σημειώνονται μόνο μερικὲς μεταφρ. – «*Ἱστορία τῆς Ἀγγλ. φιλολ.*» τοῦ Ταινε. Μεταφρασμ. τὰ πρῶτα κεφάλαια. *Ἐπίσης*: Ἀδ. Γαρνιέρ. «Ἡ ἠθικὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις» μὲ πρόλογο τοῦ Πρεβδ-Παραντόλ. Ἀπὸ τοῦτο τὸ ἔργο μετάφρ. περισσότερο ὁ Ρ. παρὰ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Ταινε. *Ἐγγραφα δικαστικά*. Ἀπόρριψις ἀπὸ τὸ Ἐφετ. Ἀθηνῶν τῆς ἐφέσεως τοῦ Ρ. κατὰ τῆς 1381 ἐ. ἔ. ἀποφ. τοῦ Ἐμποροδ. Ἀθηνῶν. (Συνεδρ. ἐπ' ἀκροατηρίῳ 1ης Ὀκτ. 1874). *Συμβολ. ἔγγραφο* 7/11/1872. (Περιουσιακά. Ἐνυπόθηκα δάνεια). *Γράμμα* (27/11/1931) Ν. Λεβίδη γιὰ μετάφρ. «Παπ.». Λέει στὸν Ἄνδρ. ὅτι εἶναι 82 χρόνων. Μικρὴ ἰταλ. κρίση γιὰ τὸ ἴδιο ἔργο. *Γράμμα* Σπ. Δὲ Βιάζη, ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο (15/4/1911). Πληροφορίες γιὰ τοὺς Ροῖδηδες τῆς Ζακύνθου (Βλ. I, πρ. ξθ', ο'), τὸ Ροῖδη –τὸ «dotto»– πού σατύρισε σκληρὰ καὶ ἀνάρμοστα (ἦτανε φίλος του καὶ φτωχὸς) ὁ Σολωμός.

Φύλλα «Ἔρωτας» 18/12/1881, 16/1/1882 καὶ 29/1/1882. «*La Grèce*» (18/6/1870). Ἄρθρο ἀνώνυμο, ἴσως τοῦ Ρ. *Γράμμα* (6 σελ.) τοῦ Κρουμπάχερ ἀπὸ τὸ Μόναχο (1/5/1894).

Ἐφημερίδες ὅπου δημοσιεύτ. γραφτὰ τοῦ Ρ. *Ἐφημ.* μὲ διάφ. δημοσιεύματα, πού ἐνδιέφεραν τὸν Ἄνδρ. *Ἄρθρα* πού γράφτηκαν ἐξ ἀφορμῆς δημοσιευμ. τοῦ Ρ. *Κείμενα* σημαντικὰ τοῦ Ρ. *Κρίσεις* (σημαντικὲς) γιὰ τὸ Ρ. (τοῦ Πολυλᾶ, τοῦ Μητσάκη). Τὸ

ἄρθρο του «Διατὶ δὲν ἔχει ἡ σημερ. Ἑλλάς φιλολογίαν» (φυλαγμένο ἀπὸ τὸν ἴδιον). Τὸ ἄρθρο του τὸ δημοσιευμ. στὴν «Ἀκρόπολι» (28/4/1896). «Ἰδικόν μου ἄρθρον», σημειώνει. Τὸ μελέτ. του γιὰ τὸν Κόκκο. 4 ἄρθρα τῆς «Παλιγγενεσίας» (βλ. παραπάνω) γιὰ τὴν «Πάπ.» «Τὸ θέατρον τοῦ Γιλδίξ-Κιόσκ.» Ἰδιόγρ. τοῦ Ρ. Ὅχι ὄλο τὸ κομμάτι.

Διάφορες κρίσεις γιὰ τὸ Ρ. (σ' ἐφημερίδες). Φύλλα «Ἦρας» τῆς 1ης Ἰαν. 1880, 1881, 1888 (μὲ τὶς «ἐπιθεωρήσεις» τοῦ Ρ.). – Πράματα (λίγα) ἀσήμαντα, ἄσχετα μὲ τὸ Ρ. Ἄρθρο ἀνώνυμο («Νέα Ἡμέρα» 11/2/1888). Καμιὰ σχετικὴ πληροφορία. Σὲ ἓνα φάκελλο σημειώνεται: «Περιέχονται: Ἔντυπα, ἐφημερ. χειρόγραφα. Ἀντιγραπτέα ἐκ «Παρέργων».

Φάκελλος μὲ ἀποκόμμ. ἐφημερ. τοῦ «Ἄργου τοῦ Τύπου». Μερικὰ εἶναι ἀξιόλογα. 21 ἐπιφυλλ. τῆς ἐφημ. «Ὁ Ἀνεξάρτητος». Ἡ «Πάπ. Ἰωάννα» ξαναγραμ. ἀποσπασματικά, μὲ παράθεση περικοπῶν τοῦ Ρ. (βλ. στὸν «πίνακα» περιεχ. τῶν «Καταλ.» ἀρ. 16). *Λεύκωμα* μὲ κολλημένα ἀποκόμμ. ἐφημ. κατὰ χρονολ. σειρά, 1904-1929. βλ. «πίνακας» ἀρ. 16.

Τὰ Κατάλοιπα κατὰ εἶδη (Μιὰ πρώτη κατάταξη).

Σ' αὐτῇ, ὅ,τι ἀνήκει ὀργανικὰ στὰ «καθαυτὸ» κατάλ. κατάγραφα ἐκεῖ, τὰ ἄλλα τοῦ «Ἀρχείου Ἀνδρεάδη», τὰ κατάγρ. ἰδιαιτέρα.

Τὸ ὑλικὸ ποὺ ὀργανικὰ ἀνήκει στὰ «καθαυτὸ» κατάλοιπα εἶναι τρία στενόμακρα σημειωματάρια τοῦ Ροῖδη. Στους πίνακές μου δὲ βάζω χωριστὲς παραπομπὲς στὰ 3 αὐτὰ σημειωμ. Τὰ δηλώνω γενικὰ «Ἀρχ. Ἄνδρ.».

A') Τὰ Καθαυτὸ Κατάλοιπα.

1) Γράμματα – σχέδια γραμ. – δελτάρια τοῦ Ρ. πρὸς τρίτους.

Σχέδιο (γαλλικόν). Γιὰ τὸ γλωσ. ζήτημα, ἀχρονολόγητο Dos. A.

Γράμματα (δύο). Πρὸς τὸν Μ. Ἰ. Παπαρηγόπουλο Φάκ. Ν.

Δελτάριο. Πρὸς Ψυχάρη. Φάκ. Ν.

Γράμματα (δύο). Πρὸς Ψυχάρη. Φάκ. Ν.

Γράμμα. Πρὸς τὸν Ἠγεμόνα τοῦ Μαυροβουνίου. Φάκ. Ξ.

Σχέδια (δύο). Πρὸς τὸν Πρύτανη τοῦ Πανεπιστ. Φάκ. Χ.

Σχέδιο. Πρὸς τὸν Ὑπ. Παιδείας. Φάκ. Χ.
Γράμμα. Πρὸς τὸν Πρύτανη. Φάκ. Χ.
Γράμμα. Πρὸς Διευθ. «Ἐφημερίδος». Φάκ. Χ.
Γράμμα (γαλλικό). Ἀχρονολόγητο. Σχετικὸ μὲ τὴν «Πάπ. Ἰωάννα». Φάκ. Ω.
Γράμμα. («Πρὸς Σεβαστὸν φίλον»). Φάκ. Ω.
Γράμμα. Πρὸς Lenormant (συστατικό). Ἀρχ. Ἄνδρ.
Γράμματα (κομμάτι) Ρ. πρὸς ἐξάδερφούς του Ροδοκανάκηδες, στὴ Γένουα, ἀντιγρ.
ἀπὸ τὸν Ἄνδρ. Ἀρχ. Ἄνδρ.

Γράμματα καὶ δελτάρια τρίτων πρὸς Ρ.

Γ. Α. Βέλλη. Φάκ. Ν.

Ψυχάρη 5 γράμματα

» 2 δελτάρια, πού ἀποτελοῦν ἓνα γράμμα } Φάκ. Ν.
» 14 δελτ.

Λομβάρδου. Φάκ. Χ.

Λεβίδη. Φάκ. Χ.

Πρύτ. Πανεπ. Φάκ. Χ.

Γράμμα φίλου του ἀπὸ τὴν Κιάφα. Φάκ. Ψ.

Γράμμα (γαλλικό) συγχαρητ. γιὰ τὴν «Πάπ.». Φάκ. Ψ.

Τιμ. Φιλήμονος. Φάκ. Ψ.

Βεργωτῆ. Φάκ. Ω.

Κ. Τριανταφύλλου. Σχετ. μὲ ἰταλ. καὶ γαλλ. μετ. «Πάπ.». Φάκ. Ω.

Θ. Χάνσεν. (Μιλεῖ γιὰ τὸ Λασκαράτο, γιὰ μετάφ. κομμ. «Πάπ.»). Φάκ. Ω.

Γράμμα. Σχετικὸ μὲ τὸ σπάσιμο τοῦ σαγονιοῦ. Ὑπογρ. δυσανάγ. Φάκ. Ω.

Κρουμπάχερ (γράμμα) 6 σελ. 1/5/1894 Ἀρχ. Ἄνδρ.

2) Κρίσεις καὶ Κριτικὲς γιὰ Ρ.

Ἐπιστολὴ τοῦ Ε. Βουτσινᾶ. Φάκ. Ω.

Ἐφημερίδες τοῦ 1866. Φάκ. Ω.

3 μέρη μελέτης Κλ. Παράσχου. Φάκ. Φ.

«Ἐθνοφύλαξ» (1η Ἀπρ. 1866). Κρίση ἀνών. γιὰ Ρ. καὶ Ν. Δαμαλᾶ. Φάκ. Θ.

Ἐφημ. τοῦ 1866 (Κρίσεις γιὰ τὴν «Πάπ.») Ἀρχ. Ἄνδρ.

Ἰταλικὲς κρίσεις (σύντομες) γιὰ τὴν «Πάπ.». Ἀρχ. Ἄνδρ.

Νέα Ἡμέρα (30/2/1880). Ἀνών. κρίση » »

Σύντ. κρίσεις σὲ γαλλ. ἔφημ. γιὰ τὴ μετάφρ. «Πάπ.» ἀπὸ τοὺς Σάλτα καὶ Alfr. Jarry (1908) Ἀρχ. Ἄνδρ.

Κρίσεις Γρηγ. Ξενοπ. καὶ Ἀρ. Καμπάνη ἐξ ἀφορμῆς ἐκδ. 7ου τόμ. Φέξη (1914) Ἀρχ. Ἄνδρ.

Ἀποκόμματα «Ἄργου τοῦ Τύπου». (Μερικὰ εἶναι ἀξιόλογα). Ἀρχ. Ἄνδρ.

Ἀποκόμματα ἔφημ. κολλημένα σ' ἓνα μεγάλο λεύκωμα. Κρίσεις, κατὰ χρονολ. σειρά, ἀπὸ τὰ 1904 ὠς τὰ 1929. Ἀρχ. Ἄνδρ.

3) Ἔργα P. (Ἔντυπα, ιδιόγραφα, ἀντίγραφα).

Αἱ Ἀποστ. τῆς Γυναικ. Χειραφετήσεως Dos. A.

Ἡ Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ » A.

Τί τρῶγουν οἱ Ἀθηναῖοι » B.

Ἡ Ζωὴ τοῦ Στρατῶνος » B.

Ἡ Σύγχρονος ἐν Ἑλλάδι Ζωγραφικὴ » E.

Τὰ Ἐφήμερα » H.

Ἀθηναῖκοι Περίπατοι » Θ.

Ἀκαδημία χωρὶς Ἀκαδημαϊκοὺς » I.

Περίπατοι εἰς τὰς Ἀθήνας » K.

Ὁ Σύλλογος τῶν Κοντῶν Φουστάνιων » »

Ἐγχειρίδιον Διηγηματογραφίας » »

Ἱστορία ἐνὸς Πιθήκου » »

Κριτικὴ γιὰ τὴ μετάφρ. τοῦ «Μάκβεθ» ἀπὸ τὸ Βικέλα. Φάκ. Σ.

Ψυχολογία Συρ. Συζύγου. Φάκ. Μ.

Ἴστ. τῆς Ἀγγ. τοῦ Μακώλεϋ (Ἀπὸ τὴ μετάφρασή του. 8 φύλ. σκισμένα στὴ μέση. Ἀντίγραφο) Dos. A'.

Τὸ μελέτημά του γιὰ τὴν Ἑθν. Βιβλ. (Ἀντίγραφο μέρους) Dos. Βα.

Μελέτημα γιὰ τὸ Σαρίπολο («Αὐγὴ» 22 καὶ 25 Νοεμβ. 1865). Φάκ. Θ.

Μελέτη (γιὰ τὶς κωμωδ. τοῦ Ἀγγ. Βλάχου). Τελευτ. μέρος, «Αἰὼν» 30/8/1871. Φάκ. Θ.

Ἱστορ. Παπῶν τοῦ Ράνκ (Μετάφρ. μέρος). Ἀρχεῖο Ἄνδρ.

Ἱστορ. Ἀγγ. Φιλ. Taine (Πρῶτα κεφάλ.) » »

Ἀδ. Γαρνιέρ «Ἡ ἠθικὴ παρὰ τοῖς Ἀρχαίοις» (Μετάφρ. πρώτ. κεφ.) Ἀρχεῖο Ἄνδρ.

Τρία φύλλα τῆς «Ἔρωας» με ἐπιθ. τοῦ P. (φύλ. 1ης Ἰαν. 1880 1881, 1888).

4) Κείμενα ξένων συγγραφέων

Τετρ. Α. Τετρ. Β. Φάκ. Λ. (Λεύκωμα).

5) Σημειώσεις

Σημειώσ. (καὶ σκέψεις) Σχετ. μὲ πολιτική.	Τετρ. Α΄.
Σημ. ἑλλ. γαλλ. λατιν. ἑλληνογαλλ. (πολλές)	» Β.
Σημ. ἰδίως γιὰ τὴν «Πάπ.» ἀλλὰ καὶ γενικὲς	» »
Σημ. ἑλλην. πολιτικὲς οἱ περισσότερες	» Γ.
Διάφορες σημ. (ἑλλ. γαλλ.) «Πανδοχεῖον»	» Ζ.
» » »	» Η. Σημειωματάριο
» »	» Μ.
«Νεοελληνισμοί». Ἡ λέξις δὲν ὑπάρχει. Βλ. α΄ σελ. «Καταλ.»	» Μ.
Διάφ. Σημειώσεις (Ἀριθμοί, Σχέδια)	Φάκ. Ψ.
Φράσεις (γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν), μὲ σημ. κατὰ πᾶσαν πιθανότ. τοῦ Ἄνδρ. Ἀρχ. Ἄνδρ.	

6) «Σκέψεις»

Σκέψεις ἑλλ. καὶ γαλλ. (Λιγότ. οἱ γαλλ.)	Τετρ. Α.
Σκέψεις, φράσεις ἑλλειπτικὲς	» »
Σκέψεις καὶ σημ. ἑλλην. καὶ γαλλ. (οἱ γαλλ. λίγες)	» Ε.
Σκέψεις ἑλλ. καὶ γαλλ. (πολὺ καθαρογραμ.)	τετρ. Λ. (Λεύκωμα)
Σκέψεις (38 σελίδες) σίγουρα τῆς ὀριμότητας, ὄχι ἰδιόχειρες. Ἔχουν τὰ γνωστὰ γνωρίσματα τοῦ συγγραφέα (παρομοιώσεις, εἰρωνία, ἐπιμελημένο ὕφος). Μερικὲς δημοσιεύτηκαν. (Βλ. τέλος τοῦ τόμου, βιβλιογρ.) Ἀρχ. Ἄνδρ.	
Σκέψεις (80 σελ.) Μερικὲς γαλλικὲς. Πολλὲς εἶναι μέτριες Ἀρχ. Ἄνδρ.	

7) Σχέδια γιὰ ἔργα

«Μία Αὐτοχειρία» (Τίτλος – διηγήματος. Μερικὰ «ὕπ’ ὄψιν» γιὰ ὅταν θὰ τῶγραφε. Δὲν τῶγραψε. Βλ. Καιροφ. Α΄ σ. 325) φάκ. Λ. (Λεύκωμα).

Τίτλοι (ἴσως καὶ ἄλλες ὑποδείξεις πρὸς ἑαυτόν, γιὰ διηγήμ. ποὺ θάγραφε. Δέκα. Μερικὰ φαίνεται ὅτι θὰ διαδραματίζονταν στὴ Σύρα. Τὸ ἓνα, «Κυνομομαχία» γράφτηκε καὶ δημοσιεύτηκε. Γιὰ τὰ ὑπόλ. δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἄλλη πληροφορία. (Βλ. Καιροφ. Ὁ.π.) Φάκ. Μ.

Ψυχολογ. Συρ. Συζύγου (σχέδιο). Είναι για τὸ γνωστό του διήγημα. Φάκ. Μ.

8) *Ἀνέκδοτα γραφτά του*

Περιγραφή Μονομαχίας (Ὅχι τελειωμένο) Dos. Β.
Πολιτικὸ ἄρθρο (γαλλ.) 15 φύλ. Ὅχι τελειωμ. » Γ.
Κείμενο (ἄγνωστο σὲ τί γραφτό του ἀνήκει) 1 φύλλο » Κ.
Τὸ σπᾶσιμο τοῦ σαγониοῦ του. (Ὅ,τι σημείωνε γιατί δὲ μπορούσε νὰ μιλήσει, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θεραπείας του. Κείμενα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ συγγραφέα (χιοῦμορ, ὕφος). Τοῦ εἶχαν συστήσει νὰ τὶς δημοσιέψει τὶς σημ. του. Δὲν τὶς δημοσίεψε· τὶς κράτησε. Μερικὲς δημοσίεψε ὁ Καιροφύλας μὲ μικρὸ πρόλογο (Α΄ σ. 319-325) τετρ. Δ΄
Η. (σημειωματ.)

9) *Διάφορα*

Κατάλ. λέξεων

Εἶδη κρασιῶν } Τί τρώγουν οἱ
Παραγγ. στὸ τυπογ. } Ἀθηναῖοι Dos. Β.
νὰ τοῦ στείλουν διόρθ.

Στίχοι

Ἀπάντ. στὴ Μήν. τοῦ Μελετόπουλου Dos. Ζ.
Λογαριασμοί, Φάκ. Μ.
Σχέδιο κάμαρας ἢ σπιτιοῦ Τετρ. Δ.
Ἀποκόμματα ἐφημ. κολλημένα Τετ. Α. (Λεύκωμα)

Ἀναφορὰ σὲ ἄρθρο «Débats» » » »

Λέξεις γαλλ. μεταφ. ἑλλ. » » »

Λέξεις μὲ συνών. ἀπὸ ἑλλ. ρίζα » » »

Λεξικὸ γαλλο-ἑλλ. (οἱ ἑλλ. λ. στὴ δημοτ.) Φάκ. Μ.

Memento Φάκ. Μ.

Ὄνόματα κομμάτων. Φάκ. Μ.

Ἐκφράσεις συγγρ. Ἑλλ. συγγρ. Φάκ. Μ.

Ἴταλ. λέξεις (κατάλογος). Φάκ. Ξ.

Ἑγγρ. διορισμοῦ του στὴν Ἑθν. Βιβλ. Φάκ. Ξ.

Δίπλ. ἀπον. παρασήμου.

«Σκαρίφημα» γιὰ τὴν τρίφυλλη Βιβλιοθ. του καὶ πίνακας βιβλίων ποὺ περιεῖχε. Φάκ. Τ.

Dos. E.

Παραγγελ. για να δεῖ διορθ. γραφτῶν του } » Θ.
» I.

«Indépendance Hellénique» (18/6/1870). Φάκ. Θ.

«Ἀλήθεια» (4 φυλ. Νοεμ. 1865) «Δύο λέξεις πρὸς τὸν φίλον μου κ. Ροῖδην» (ὑπογ. Θ.) Φάκ. Θ.

Γράμμα (ἀγγλικὸ) σχετικὸ μὲ τὴν «Πάπ.» Φάκ. Ω.

Γράμματα (4) τοῦ Ρ. Μπεζόλ πρὸς τὸ Ντὲ Σαιντ-Ἰλαίρ, μὲ σημ. τοῦ Ἄνδρ. γιὰ τὸ Μπεζόλ. Φάκ. Ο.

Βιβλιογραφικοὶ πίνακες ιδιόχειροι τῶν ἔργων τοῦ Ροῖδη. Ἀρχ. Ἄνδρ.

Ἀπόρριψις ἀπὸ τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν τῆς ἐφέσ. τοῦ Ρ. » »

Συμβολαιογρ. Ἔγγραφα (Περιοισ. Ἐνυπ. Δάνεια) » »

Ἐφημερίδες ὅπου δημοσιεύτηκαν ἔργα τοῦ Ρ. » »

«Ὁ Ἀνεξάρτητος» (21 ἐπιφυλ. σὲ χωριστὸ φάκελλο) » »

Ἐφημερίδες μὲ δημοσιεύματα ποὺ προκάλεσαν ἄρθρα καὶ μελ. τοῦ Ρ. Ἀρχ. Ἄνδρ.

B') Ἀρχεῖο Ἀνδρεάδη (καθαυτὸ)

Ἐφημερίδες μὲ διάφορα δημοσιεύματα ποὺ ἐνδιέφεραν τὸν Ἄνδρ.

Ἔνας φάκελλος. «Περιέχονται: Ἔντυπα, ἐφημερ. χειρόγρ.» «Ἀντιγραπτέα ἐκ Παρέργων».

Σχέδια: α' γιὰ τὴν ἔκδοση Φέξη.

β' Πρόλ. βιογρ. Ἄνδρ. (Τελευτ. Ἔτη – «Πάρεργα καὶ Παραλειπ.» «Ἐντ. καὶ Ἀναμνήσεις» – «Κριτ. Μελέται» – (Αὐτὰ δὲν εἶχαν περιληφτεῖ στοὺς 5 τόμους τῆς ἔκδ. Φέξη, ποὺ εἶχε λογαριαστεῖ τὸ περιεχόμενό τους, διαφορετικὸ ἀπ' τὸ τυπωμένο).

Γράμματα πρὸς Ἀνδρεάδη.

1) Σάλτα 15/12/1909 (Ἔτοιμη ἢ μετάφρ. τοῦ ἀπὸ ἱστορικοθρησκευτικὲς μελέτες τοῦ Ρ. καὶ ἄρθρα του).

2) Σάλτα 14/2/1910 (Τὸ εὐρωπ. κοινὸ λίγο ἐνδιαφ. γιὰ φιλολ. ἄρθρα καὶ ζητήμ.).

3) Ν. Λεβίδη (γιὰ τὴν μετάφρ. τῆς «Πάπ.»).

4) Κ. Παλαμᾶ (14/4/1909). (Ποῦ δημοσ. ἔργα τοῦ Ρ.).

5 καὶ 6) Δυὸ γράμ. Μ. Καρατζᾶ, σχετικὰ μὲ τὶς πρῶτες ἐκδ. τῆς «Πάπ. Ἰωάν.» (Βλ. Βιβλιογρ. «Ἔργα»).

7) Μελετοπούλου (γιὰ τὴν «Πάπ.». Ὅχι σημαντικὸ).

8) Δὲ Βιάζη (15/4/11) Οἰκογεν. τῶν Ροῖδηδων τῆς Ζακύνθου.

9) Ψυχάρη (ἐλληνικὸ. V, σ. 29-30).

10) » (Γιὰ δική του ὑπόθεση, 30/12/1913). Φάκ. Ν.

11) Ὑπουργοῦ. (Ἡμερ. γένν. Ρ.) Φάκ. Π.

12 2 γράμ. Ἀγγλικά Ἑλληνα, ἀπ' τὴν Ἀθήνα (Τὸ πρῶτο σχετικὸ

13 } μὲ τὰ δυὸ κείμενα τοῦ «Itinéraire». Φάκ. Ω.

14) Δ. Βουλπιώτη Φάκ. Ν.

Πίνακας: Ἐντύπων καμωμ. ἀπὸ τὸν Ἄνδρ. ὅπου δημοσιεύτ. γραφτὰ Ρ. (Ὅχι πλήρης κατὰ ἔντυπα, ὄχι κατὰ εἶδη). Καὶ τρεῖς σημ. (ὄχι σημαντ.) τοῦ ἴδιου. Φάκ. Ρ.

Κρίσεις (σύντ.) καὶ *Βιβλιογρ. πληροφ.* γιὰ γραφτὰ τοῦ Ρ. ἀπὸ τὸν Δ. Πετροκόκκινο. Φάκ. Ρ.

Γράμμα (23/5/1940) πρὸς τὸ Δ. Πετροκόκκινο ἀπὸ τὸ Δημ. Ροδοκανάκη. Πληροφ. γιὰ τὸν ἀδερφὸ τοῦ Ρ. Νικολό. Ρ. καὶ γιὰ τὴν αὐτοκτονία του. (Βλ. λεπτομ. στὶς «Σημειώσ.— Παραπομπές», Β', σ. 201.

Παρατηρήσεις

Πολὺ σημαντικὸ δὲν εἶναι τὸ ὑλικὸ τῶν «Καταλοίπων». Εἶναι ὅμως πολύτιμο ἀφοῦ ἀφορᾷ τὸ Ροῖδη καὶ πολὺ χρήσιμο γιὰ τὸν μελετητὴ καὶ γιὰ τὸν ἐκδότη. Ἄς μὴν ξεχνοῦμε, προκειμένου γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ ἔργου τοῦ Ροῖδη, ὅτι 1) Ὅλα τὰ δημοσιευμένα του γραφτὰ (σὲ ἐφημερίδες, σὲ ἡμερολόγια, σὲ περιοδικὰ, σὲ λογιῆς ἄλλα ἔντυπα) δὲν ἔχουν ἔλθει ἀκόμα στὸ φῶς, 2) Ὅτι φιλόπονοι ἐρευνητές, ὅπως ὁ ἀγαπητός μου Χαρίλ. Σακελλαριάδης, πενήντα σχεδὸν χρόνια μετὰ τὸ θάνατο τοῦ συγγραφέα, «ξεθάβουν» κείμενά του καταχωνιασμένα σὲ παλιὰ ἔντυπα, πὺ κανένας πιά δὲν τ' ἀνοίγει, καὶ εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα. 3) Ὅτι ἐρευνητὲς θὰ ἔπρεπε νὰ ξαναγίνουν ἀκόμα καὶ στὰ ἔντυπα πὺ ἔχουν ἀναδιφηθεῖ καὶ 4) Ὅτι μιὰ

σωστή και πλήρη έκδοση –έστω και με τὸ ὡς τώρα μόνο γνωστὸ ὑλικὸ– τῶν ἔργων τοῦ Ροῖδη δὲν ἔχουμε ἀκόμα.

Τὰ κατάλοιπα λοιπὸν μετὰ τὰ ἀνέκδοτα κείμενα ποὺ περιέχουν, θὰ εἶναι πρῶτα πρῶτα πολῦτιμα γιὰ ἓνα μελλοντικὸ ἐκδότῃ τοῦ Ρ. Γιὰ νὰ εὐκολύνουν ὅμως τὴ δουλειὰ τοῦ ἐκδότῃ, ὅπως καὶ τοῦ μελετητῆ, θὰ ἔπρεπε νὰ ξαναταξινομηθοῦν· νὰ χωριστοῦν σὲ νέες πιὸ εὐκολομεταχειρίστες καὶ πιὸ φυσικὲς ἐνότητες. Βέβαια, ὄχι οἱ μονάδες ποὺ δὲ χωρίζονται (σημειωματάρια, τετράδια), ἀλλ' ἐκεῖνες ποὺ μποροῦν νὰ χωριστοῦν· καὶ αὐτὲς εἶναι τὸ μεγαλιέτερο μέρος τῶν καταλοίπων. Ὅταν χωριστοῦν θὰ προσφέρουν στὸ μελετητῆ ἄνετα τεσσάρων εἰδῶν ὑλικό: 1) Κείμενα τοῦ Ρ. 2) Βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα. 3) Στοιχεῖα βιογραφικὰ. 4) Στοιχεῖα βιβλιοκριτικὰ (κρίσεις γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ρ.). Μερικὰ ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα θὰ βοηθήσουν ἴσως στὸ νὰ εἰσδύσει κανεὶς βαθύτερα στὸ ἔργο καὶ στὴν προσωπικότητα τοῦ Ροῖδη.

Ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τῆς Ἀκαδημίας (τῆς Ἑθν. Βιβλιοθ. εἶναι ἀπλὲς σημειώσεις καὶ γλωσσικὸ ὑλικὸ) δημοσιεύτηκαν 1) Ἡ ἀλληλογραφία Ψυχάρη - Ροῖδη στὴν ἐκδ. Φέξη (τόμ. V). 2) Τὸ «Ἐγχειρίδιον Δηγηματογραφίας», «Ἡ ζωὴ τοῦ Στρατῶνος» (χωρὶς τίτλο στὰ κατάλ.), «Ὁ Σύλλογος τῶν Κοντῶν Φουστάνων», ἓνα κομμάτι ὁμιλίας του γιὰ τὴ Βιβλιοθ. Μαρασλῆ («Χωρὶς Τίτλον»), ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ὅσα ἔγραφε σ' ἓνα σημειωματάριο, ὅταν ἔσπασε τὸ σαγόνι του, «Τραγικὴ Περιπέτεια τοῦ Ροῖδου», τίτλοι διηγημάτων· στὸν Β' τόμ. τῆς ἐκδ. Καιροφύλα ὅλα αὐτά. 3) Σκέψεις. Δημοσιεύτηκαν μερικὲς στὰ «Πάρεργα» ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Ρ. ἔπειτα, πολὺ περισσότερες, (109) στὸ β' μέρος τοῦ VII τόμ. τοῦ Φέξη («Τὸ Πνεῦμα τοῦ Ροῖδου»), ποὺ ξανατυπώθηκε ὀλάκερο, μαζί με τὸν πρόλογο τοῦ Ἀνδρεάδη, ὡς τεῦχος τῆς «Ἐρευνας» (Αὐγ. 1932) ἀπὸ τὸν ἀλεξανδρ. οἶκο Κασιγόνη, τέλος, ὁ Καιροφ. στὴν ἐκδοσὴ του (τόμ. Β') δημοσίεψε 87, ποὺ ὅλες σχεδὸν βρίσκονται στὶς ἐκδ. Φέξη καὶ Κασιγόνη. (Βλ. Βιβλιογρ. «Ἔργα»: «Διάφορα»).

Σὲ μιὰ πλήρη ἐκδοση τῶν «Ἀπάντων» τοῦ Ρ. νομίζω ὅτι χρήσιμο θὰ ἦταν νὰ δημοσιευτοῦν: 1) Μερικὰ γράμματα τοῦ Ρ. πρὸς τρίτους (τὰ γράμματά του πρὸς τοὺς ξαδέρφους του τῆς Γένουας), καὶ τρίτων πρὸς τὸ Ρ. (τοῦ Χάνσεν, τοῦ Βεργωτῆ, τοῦ Κρουμπάχερ), πρὸς τὸν Ἀνδρεάδη (τοῦ Δὲ Βιάζη) καὶ πρὸς τὸν Δ. Πετροκόκκινο (τοῦ Δ. Ροδοκανάκη). Περιέχουν πολῦτιμα βιογραφικὰ καὶ γραμματολογικὰ στοιχεῖα. 2) Διάφορα κείμενά του, ἔστω καὶ ὄχι τελειωμένα ἢ ἀποσπασματικά, ἔστω καὶ ἀπλὲς σημειώσεις, ἀξιόλογες φυσικά. Ἀπὸ τὰ μεγαλιέτερα κείμενα θὰ μπορούσαν νὰ

τυπωθῶν α) Ὅλα ὅσα σημείωσε κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ παθήματός του (90 σελ.). Τὰ περισσότερα ἔχουν χιουῆμορ καὶ δείχνουν καὶ τὸν «καθημερινὸ» Ροῖδη σὲ διάφορες διαθέσεις του. β) Μερικὲς μεταφράσεις, γ) Σκέψεις. Ξεδιαλεγμένες, ἀπὸ τὶς δημοσιευμένες καὶ ἀδημοσίευτες καὶ χωρισμένες κατὰ θέματα. Καὶ ἀφοῦ μιῶ γιὰ μιὰ πλήρη ἔκδοση τῶν ἀπάντων τοῦ Ρ. ἄς προσθέσω, ἄσχετα μὲ τὰ κατάλοιπά του, ὅτι σὲ μιὰ τέτοια ἔκδοση δὲ θᾶπρεπε νὰ λείπουν: 1) Ὀλάκερη ἢ μελέτη του γιὰ τὶς «Κωμωδίες» τοῦ Ἀγγ. Βλάχου, πρώτη σημαντικὴ κριτικὴ του μελέτη. 2) Μιὰ ἐκλογή τουλάχιστον ἀπὸ τὶς διπλωματικὲς «ἐπιθεωρήσεις» του τῆς «᾿Ωρας». Καὶ 3) Κείμενα τοῦ «Ἀσμοδαίου», περισσότερα ἀπὸ ὅσα δημοσίευσαν ὁ Ἀνδρεάδης καὶ ὁ Καιροφύλας.